

SLOVENSKÁ INŠPEKCIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA INŠPEKTORÁT ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA BANSKÁ BYSTRICA

Jegorovova 29B, 97401 Banská Bystrica

Číslo spisu

9449/46/2022-37880/2022

Banská Bystrica

14. 11. 2022

ROZHODNUTIE

9449/46/2022-37880/2022

Popis konania / Účastníci konania

Slovenská inšpekcia životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica, ako príslušný orgán štátnej správy vo veciach v oblasti prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov podľa § 7 ods. 1 písm. b) a § 9 písm. c) a písm. d) zákona č. 150/2019 Z. z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 150/2019 Z. z.“) účastníkovi konania:

Obec Širkovce
Širkovce 184
980 02 Širkovce
IČO: 00319112

Výrok

nariaďuje:

vykonať opatrenia na nápravu podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z. z. v tomto rozsahu:

1) Prijat' účinné opatrenia na zamedzenie úniku alebo šírenia invázných nepôvodných druhov rastlín uvedených v zozname invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky a v zozname invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Európskej únie na území obce Širkovce a do jej okolia.

Termín: 30.06.2023

2) Upozorňovať vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na území obce Širkovce na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a na ich povinnosti podľa § 3 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z. zverejnením informácie o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a informačného letáka podľa § 14 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z. na svojom webovom sídle a iným spôsobom v obci obvyklým.

Termín: bezodkladne po uskutočnení zistenia

3) Vykonať vlastné zistenia výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín na území obce Širkovce raz mesačne v období od apríla do septembra. Na základe týchto zistení následne upozorniť vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a na ich povinnosti vyplývajúce z § 3 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z.

Termín: bezodkladne po uskutočnení zistenia

Odôvodnenie

Slovenská inšpekcia životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica, odbor inšpekcie biologickej bezpečnosti (ďalej len „Inšpekcia“) vykonala dňa 07.07.2022 štátny dozor v Obci Širkovce, Širkovce 184, 980 02 Širkovce, IČO: 00319112 (ďalej len „účastník konania“) zameraný na zisťovanie dodržiavania zákona č. 150/2019 Z. z. a vykonávacích predpisov vydaných na jeho základe.

Vykonaným štátnym dozorom spojeným s terénnou obhliadkou parciel nachádzajúcich sa na území obce Širkovce dňa 07.07.2022 inšpekcia zistila výskyt invázných nepôvodných druhov rastlín glejovky americkej (*Asclepias syriaca*), ktorá je zaradená na zoznam invázných nepôvodných druhov rastlín vzbudzujúcich obavy Európskej únie a zlatobyle kanadskej (*Solidago canadensis*), ktorá je uvedená v Prílohe č. 1 k nariadeniu vlády Slovenskej republiky č. 449/2019 Z. z., ktorou sa vydáva zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky.

Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 150/2019 Z. z. má obec pri výkone samosprávy povinnosť upozorňovať vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov a na ich povinnosti podľa § 3 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z. Obec upozorňuje vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov a na ich povinnosti podľa § 3 ods. 2 tohto zákona zverejnením informácie o miestach ich výskytu a informačného letáku podľa § 14 ods. 3 zákona č. 150/2019 Z. z.

Podľa § 14 ods. 3 zákona č. 150/2019 Z. z. obec zverejní informáciu o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov a informačný leták podľa odseku 2 bezodkladne po ich doručení od štátnej ochrany prírody na svojom webovom sídle alebo úradnej tabuli obce, ak nemá webové sídlo, a iným spôsobom v mieste obvyklým. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky predkladá obci podľa § 14 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z. informáciu o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov a informačný leták s informáciou o inváznom nepôvodnom druhu, jeho popise a zobrazení a tiež informáciu o spôsobe jeho odstraňovania na svojom webovom sídle <https://www.sopsr.sk/invazne-web/>. Obec môže upozorňovať vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov a na ich povinnosti podľa § 3 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z. aj na základe vlastného zistenia.

Pri výkone štátneho dozoru dňa 07.07.2022 inšpekcia zistila, že Obec Širkovce si ako obec pri výkone samosprávy nespĺnila povinnosť podľa § 14 ods. 1 zákona č. 150/2019 Z. z. tým, že neupozornila vlastníkov parciel CKN č.2804/55 a CKN č. 2806/1, ktoré sa nachádzajú v katastrálnom území obce Širkovce na výskyt invázneho nepôvodného druhu rastliny glejovky americkej (*Asclepias syriaca*). Ďalej neupozornila vlastníkov parciel CKN č. 2806/1, CKN č. 2804/41 a CKN č. 3246/4 nachádzajúcich sa v katastrálnom území obce Širkovce na výskyt invázneho nepôvodného druhu rastliny zlatobyle kanadskej (*Solidago canadensis*).

Pri výkone štátneho dozoru dňa 07.07.2022 inšpekcia zistila, že Obec Širkovce si ako obec pri výkone samosprávy nespĺnila povinnosť podľa § 14 ods. 3 zákona č. 150/2019 Z. z. tým, že nezverejnila informáciu o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov a informačný leták podľa odseku 2 § 14 zákona č. 150/2019 Z. z. na svojom webovom sídle alebo na úradnej tabuli obce, ak nemá zriadené webové sídlo, a iným spôsobom v mieste obvyklým.

Výsledkom štátneho dozoru je Protokol o vykonaní štátneho dozoru č. 46/029/22/ID-P zo dňa 25.07.2022 (č. konania 8062/46/2022-23849/2022) (ďalej len „protokol“), s ktorým bol účastník konania oboznámený dňa 01.08.2022 a mal sa možnosť sa k zisteniam štátneho dozoru uvedeným v protokole vyjadriť v lehote 10 dní od doručenia protokolu.

Zo strany účastníka konania neboli v stanovenej lehote podané žiadne námietky k zisteniam štátneho dozoru a inšpekcia dňa 15.08.2022 ukončila štátny dozor doručením písomného oznámenia o ukončení štátneho dozoru (8062/46/2022-28709/2022), ktoré bolo doručené dňa 15.08.2022.

Nepôvodné druhy rastlín alebo živočíchov sú také druhy, ktoré na území Slovenska nemajú pôvodný areál rozšírenia, boli na naše územie dovezené alebo sa rozšírili z iných krajín a majú potenciál sa rýchlo šíriť a negatívne ovplyvňovať populácie našich pôvodných druhov a pôvodné biotopy. Viaceré z týchto druhov v súčasnosti tvoria rozsiahle porasty, najčastejšie popri vodných tokoch, cestách, železniciach, na opustených priestranstvách, ale zasahujú aj do pôvodných rastlinných spoločenstiev (biotopov). V prípade ich masového rozšírenia významne menia charakter biotopov a ohrozujú pôvodné druhy rastlín. Ich odstraňovanie je veľmi problematické, vyžaduje

si systematické niekoľkoročné zásahy, často s nevyhnutným využitím herbicídnych prípravkov, aby sa dosiahli požadované výsledky.

Invázny nepôvodný druh glejovka americká (*Asclepias syriaca*) je trváca bylina so sivasto chlpatou byľou, zvyčajne len málo rozkonárenou alebo nerozkonárenou, ktorá pri poranení roní bielu šťavu. Rastlina dorastá až do výšky 2 metre. Má hrubý dužinatý plazivý podzemok, z ktorého vyrastajú nové byle. Listy sú protistojné, podlhovasto vajcovité, celistvo okrajové. Na vrchnej strane sú tmavozelené hladké, na spodnej strane husto sivasto chlpaté. Druh kvitne v júni až júli voňavými ružovými kvetmi, ktoré sú sústredené do vrcholových okolíkov polguľovitého tvaru. Plody majú tvar podlhovasto vajcovitých mechúrikov, v ktorých sa vytvoria semená s dlhým bielym páperím. Rastlina je jedovatá.

Glejovka americká (*Asclepias syriaca*) pochádza zo Severnej Ameriky a do Európy bola dovezená ako medonosná, ale aj ako okrasná rastlina. Rozmnožuje sa generatívne (semenami, ktoré sa pomocou páperia ľahko šíria vetrom) a aj vegetatívne (rozrastaním plazivého podzemku a tvorbou nových bylí). Je to skôr teplomilnejší druh, ktorý sa na Slovensku šíri najmä v južných oblastiach Slovenska, popri poliach, viniciach, vodných tokoch a cestách.

Zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) je trváca rastlina dorastajúca do výšky 50 až 150 cm. Byle sú drsno chlpaté, husto olistené. Listy vyrastajú z byle striedavo, sú kopijovité, dlho končisté, ostro pílkovité, smerom ku vrcholu stonky zmenšujúce sa. Súkvetie je chocholíkatá metlna, tvorená úbormi drobných žltých kvetov. Okrajové jazykovité samčie kvety sú len trocha dlhšie ako vnútorné samičie kvety terča. Kvitne v auguste až októbri. Plodom sú nažky s jemným páperím na okraji. Je to silný peľový alergén.

Zlatobyľ kanadská pochádza zo Severnej Ameriky a do Európy bola dovezená ako medonosná a okrasná rastlina. Rastie na opustených miestach s narušenou vegetáciou, ktoré v súčasnosti nie sú využívané, napr. rumoviská, zarastajúce pasienky, okolia polí. Tiež sa môže nachádzať v okolí vodných tokov, ciest, železníc, na nelegálnych skládkach, ale aj v redších lesoch na juhu Slovenska, kde vytvára podrast. Vyskytuje sa viac-menej na celom území Slovenska.

Na základe vykonaného štátneho dozoru a zistených nedostatkov uvedených v Protokole o vykonaní štátneho dozoru č. 46/029/22/ID-P (č. konania 8062/46/2022-23849/2022) inšpekcia dňa 09.09.2022 oznámila Obci Širkovce začatie konania o nariadení opatrení na zabezpečenie dodržiavania zákona č. 150/2019 Z. z. podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z. z. (č. konania 9449/46/2022-31313/2022), ktoré bolo doručené dňa 09.09.2022.

Dňa 12.09.2022 bolo na Inšpektorát životného prostredia, Jegorovova 29B, 9874 01 Banská Bystrica doručené vyjadrenie k výsledkom štátneho dozoru /Protokol vykonaní štátneho dozoru č. 46/029/22/ID-P vykonaného dňa 07.07.2022 (č. konania 8062/46/2022-31457/2022). V liste č. 563/2022 sa uvádza nasledovné :

„ Obec Širkovce v zastúpení starostom , Mgr. Nándorom Kisfaludim Vám na základe Vašej žiadosti o vyjadrenie k výsledkom štátneho dozoru oznamuje, že obec pri výkone samosprávy vykonala nasledovné opatrenia:

- Upozornila vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov a na ich povinnosti zverejnením informácie o miestach ich výskytu a to na úradnej tabuli a webovom sídle obce a zároveň i prostredníctvom obecného rozhlasu.“

Za účelom obstarania potrebných podkladov pre vydanie rozhodnutia Inšpekcia pred vydaním Rozhodnutia o nariadení opatrení (č. konania 9449/46/2022-37880/2022) požiadala Štátnu ochranu prírody Slovenskej republiky, Správu CHKO Cerová vrchovina, Železničná ul. 31, 979 01 Rimavská Sobota (č. konania 9449/46/2022-38046/2022) o vypracovanie odborného stanoviska.

Dôvodom žiadosti o vypracovanie odborného stanoviska k vydaniu Rozhodnutia o uložení opatrení bolo zistenie, že kontrolované parcely nachádzajúce sa v katastrálnom území obce Širkovce, lokalita k. ú. Širkovce, časť Kleinová, sú súčasťou Chráneného vtáčieho územia Cerová vrchovina - Porimavie.

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Správa Chránenej krajiny Cerová vrchovina listom CHKOCV/359-001/2022 zaslala Stanovisko k vydaniu rozhodnutia o uložení opatrení vo veci výskytu invázných

druhov rastlín v k. ú. Širkovce, (č. konania: 9449/46/2022-39664/2022), v ktorom sa uvádza okrem iného nasledovné:

„Predmetná lokalita k. ú. Širkovce, časť Kleinová je v súčasnosti využívaná ako záhradkárska osada. Časť pozemkov však je opustená, prípadne neobhospodarovaná. Z hľadiska ochrany prírody a krajiny sa predmetná lokalita s výskytom nepôvodných invázných druhov rastlín nachádza v území s 1. stupňom ochrany (§12/ zákona č. 543/2002 Z .z.), kde sa uplatňujú ustanovenia o všeobecnej ochrane prírody a krajiny, podľa druhej časti zákona. Zároveň je súčasťou územia NATURA2000, t. j. CHVÚ003 Cerová vrchovina - Porimavie.“

V stanovisku je uvedený návrh riešenia:

„V súlade s ustanoveniami vyhlášky MŽP SR č. 450/2019 Z. z. sú pre uvedené druhy ustanovené podmienky ich odstraňovania a nakladania s biomasou (príloha č. 2 a 3). *Asclepias syriaca* i *Solidago canadensis* sú trváce byliny, vyznačujú sa generatívnym aj vegetatívnym spôsobom rozmnožovania. Možné sú viaceré spôsoby ich odstraňovania – mechanické (vykopávanie, aplikácia horúcej pary, pastva, orba, kosenie a mulčovanie), chemický spôsob a tiež kombinovaný.

Vzhľadom na spôsob rozmnožovania, lokalizáciu, rozšírenie v území, ako aj zo skúsenosti z odstraňovania invázných rastlín Správou CHKO Cerová vrchovina, odporúčame pravidelnú starostlivosť o dané pozemky.

Asclepias syriaca:

- kosenie 2-3x ročne, prvá kosba najneskôr v júni – začiatkom júla, v čase kvitnutia rastlín, pred obdobím tvorby semien, ktoré by kosbou mohli byť roznášané (semená dozrievajú aj na pokosenej rastline)
- kosbu znova opakovať (opätovný rast inváznej rastliny) najneskôr do obdobia opätovného kvitnutia rastliny
- skontrolovať plochy a v prípade výskytu rastlín so semenami (napr. v ťažšie dostupných miestach, kríkoch atď..), zabezpečiť ručne vyzbieranie oplodí so semenami, rastliny následne pokosiť alebo vytrhať
- náradie, resp. techniku používanú pri kosbe a manipulácii je potrebné očistiť od zvyškov rastlín
- plochy je možné doplnkovo prepásať hospodárskymi zvieratami

Solidago canadensis:

- kosenie 2-3x ročne, najneskôr v auguste – zač. septembra, prípadne pastva

Nakladanie s biomasou:

Biomasu v prípade sterilných rastlín (bez semien) je možné kompostovať. Ak rastliny už tvoria semená alebo plody, je potrebné ich najprv vysušiť takým spôsobom, že nemôže dôjsť k rozšíreniu ich semien alebo plodov do okolia a následne vysušené rastliny spáliť v súlade s osobitným predpisom.“

Slovenská inšpekcia životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica, odbor biologickej bezpečnosti si dovoľuje vyjadriť nasledovné stanovisko:

Inšpekcia si cení postup a opatrenia Obce Širkovce pri výkone samosprávy v zmysle zákona č. 150/2019 Z. z., ktoré obec vykonala po upozornení na nedostatky týkajúce sa výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín na jej území. Orgán štátneho dozoru zohľadnil v rozhodnutí skutočnosť, že Obec Širkovce upozornila vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov a na ich povinnosti zverejnením informácie o miestach ich výskytu a to na úradnej tabuli a webovom sídle obce a zároveň i prostredníctvom obecného rozhlasu. Šírenie invázných nepôvodných druhov rastlín sa nedarí zastaviť a stav rozšírenia invázných nepôvodných rastlín je na Slovensku dlhodobo nevyhovujúci. Starostlivosť o rozvoj územia obce a starostlivosť o potreby obyvateľov je jednou zo základných úloh obce pri výkone samosprávy. Výskyt invázneho nepôvodného druhu na území obce môže mať negatívny vplyv na biologickú rôznorodosť a môže viesť k zhoršeniu jej životného prostredia a zdravia obyvateľov. Dôležité je preto zodpovedne pristupovať k odstraňovaniu invázneho nepôvodného druhu, upozorňovať vlastníkov, správcov alebo užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov prostredníctvom webovej stránky a úradnej tabule obce.

Orgán štátneho dozoru zohľadnil v predmetnom rozhodnutí vyššie uvedené skutočnosti a taktiež oceňuje súčinnosť účastníka konania počas výkonu štátneho dozoru, snahu účastníka konania o vykonanie nápravy zistených nedostatkov po upozornení inšpekciou pri výkone štátneho dozoru, o vykonanie nápravy prijatím opatrení v nadväznosti na vykonanie štátneho dozoru a nariadil účastníkovi konania prijatie opatrení podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z. z. na zabezpečenie dodržiavania zákona č. 150/2019 Z. z..

Inšpekcia na základe vykonaného konania rozhodla tak, ako sa uvádza vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie

Proti tomuto rozhodnutiu možno podať na Slovenskú inšpekciu životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia účastníkovi konania. Ak toto rozhodnutie po vyčerpaní prístupných riadnych opravných prostriedkov nadobudne právoplatnosť, jeho zákonnosť môže byť preskúmaná súdom.

JUDr. Denisa Masná
riaditeľka inšpektorátu

Informatívna poznámka - tento dokument bol vytvorený elektronicky orgánom verejnej moci

IČO: 00156906 Sufix: 10003

Doručuje sa

Obec Širkovce, Širkovce 184, 98002 Širkovce, Slovenská republika

Na vedomie

Po nadobudnutí právoplatnosti:

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Tajovského 14440/28B, 974 01 Banská Bystrica